کوتاهی در عرضه الگوهای دینی- ملی و جولان الگوهای غربی؛

هنر، نقش بارزی در عرضه الگوها به نوجوانان و جوانان دارد

صدا و سیما در معرفی الگوها خوب عمل نکرده است

سپهرغرب، گروه جوانی – آذین رضایی: عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور همدان ادامه داد: در عرضه الگوها هنر نقش بارزی دارد و هر اندازه برای معرفی الگوهای ارزنده استفاده شود تأثیر بیشتری در الگوگیری و رشد شخصیت جوانان خواهد داشت اما صدا و سیما در معرفی الگوها خوب عمل نکرده است.

یکی از ویژگی‌های شخصیتی انسان در دوره نوجوانی و جوانی، قهرمان‌جویی و الگویابی است که همزمان با رشد و شکل‌گیری هویت فرد رخ می‌دهد؛ نوجوانان و جوانان در این دوران به‌دنبال الگوی دوست‌داشتنی خود هستند و تلاش می‌کنند هویت و شخصیت خود را با هویت آن الگو هماهنگ کنند.

طبیعی است که الگوی انتخاب شده کاملاً مثبت می‌تواند بر بسیاری از رفتارهای جوانان و نوجوانان اثر گذاشته و از آسیب‌های اجتماعی پیشگیری کند در غیر این صورت بروز آسیب‌ها را تشدید می‌کند؛ علاقه طبیعی برای داشتن قهرمان‌ها، آرمان‌ها و رؤیاها، کمک خوبی است که به واسطه آن می‌توان جوان را به انتخاب الگویی مناسب فراخواند.

نیاز جوان به الگو در ویژگی کمال‌گرایی انسان ریشه دارد، ویژگی کمال‌گرایی آدمی را از درون به حرکت وامی‌دارد تا خود را به افراد مظهر کمال اخلاقی نزدیک کرده و صفات آن‌ها را بگیرد؛ از سوی دیگر، جوانان می‌خواهند قواعد زندگی را آموخته و از بهترین رفتارها پیروی کنند تا بتوانند به شخصیت مرد یا زن کامل دست پیدا کنند.

انسان بر اثر حس کمال‌جویی نهفته در فطرت و سرشت خود، مایل به پیروی از انسان‌هایی است که درجه‌های بیشتری از کمال را پشت سر نهاده، وجود خویش را به فضایل و صفات پسندیده بیشتری آراسته‌اند، اما امروزه بیشتر جوانان در شیوه لباس پوشیدن، آرایش موی سر و برخی رفتارهای ظاهری، بیشتر از هنرپیشه‌ها، ستارگان سینما، قهرمانان ورزشی به‌ویژه فوتبال و... تقلید می‌کنند.

انتخاب الگو، همسو با ارزش‌های هر فرد بوده و اساس نظام الگوی رفتاری جوان را ارزش‌های حاکم بر آن فرد تشکیل می‌دهد و مهم‌تر آنکه ارزش‌های حاکم بر جامعه، با الگوهای رفتاری افراد آن جامعه ارتباط تنگاتنگی داشته و یکی از نهادهای تعیین‌کننده این ارزش‌ها برای جامعه و جوان به وسیله الگوسازی، رسانه ملی است؛ ضرورت الگوسازی برای جوانان و نوجوانان و آسیب‌شناسی در این خصوص ضرورتی است که به منظور پرداختن به آن با یک عضو هیئت علمی دانشگاه و مشاور روان‌شناس به گفت‌وگو نشستیم.

نصرالله عرفانی در گفت‌وگو با خبرنگار ما با بیان اینکه آدمی نیاز به بقاع خود را از طریق غریزه برطرف می‌کند، اظهار کرد: آنگاه که غریزه پاسخگوی نیاز به بقاع نیست آدمی مجبور به یادگیری است.

وی با تأکید بر اینکه یادگیری عمدتاً به شیوه مستقیم از طریق تجربه شخصی فرد با محیط محقق می‌شود، گفت: در شیوه یادگیری غیرمستقیم تجربه جانشینی اتفاق می‌افتد و در این شیوه فرد از طریق الگو قرار دادن رفتار دیگران و مشاهده تجربه آن‌ها در تعامل با محیط چگونه رفتار کردن را می‌آموزد.

این عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور همدان بیان کرد: سرمشق‌گیری و الگوپذیری از اوان کودکی آغاز و در طول رشد ادامه می‌یابد اما یادگیری غیرمستقیم در دوران جوانی و نوجوانی برجسته می‌شود؛ برخی از افراد تأسی از الگوهای مرجع رفتارها در یادگیری غیرمستقیم را درونی کرده و جزئی از شخصیت خود می‌سازند.

عرفانی با بیان اینکه همانندسازی با الگوهای شاخص در زندگی تأثیر بسیار مهمی در شکل‌گیری شخصیت افراد دارد، افزود: معرفی الگوهای مرجع برای نوجوانان و جوانان در حال شکل‌گیری شخصیت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

وی بالاترین الگوها را در سیره پیامبر (ص) و ائمه معصومین (ع) دانست و تصریح کرد: همچنین باید در شخصیت‌های برجسته دینی و مفاخر ملی الگوهای ارزشی را شناسایی و به جوانان معرفی کرد.

این عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور همدان ادامه داد: در عرضه الگوها هنر نقش بارزی دارد و هر اندازه از هنر برای معرفی الگوهای ارزنده استفاده شود تأثیر بیشتری در الگوگیری و رشد شخصیت جوانان خواهد داشت.

عرفانی با بیان اینکه علاوه بر سرمشق‌گیری از بزرگان، افراد ابتدا در کانون خانواده از والدین، برادران و خواهران خود الگوگیری می‌کنند، خاطرنشان کرد: با ورود مدرسه، نقش مربیان و معلمان در سرمشق‌سازی رفتارهای شخصیتی بارز می‌شود و نهایتاً در جامعه افراد با الگوگیری از گروه‌های مرجع دینی، علمی، ادبی، هنری و ورزشی به‌ویژه دوستان رفتار آن‌ها را آموخته و سرمشق خود قرار می‌دهند.

وی با تأکید بر اینکه تجربه جانشینی از طریق یادگیری غیرمستقیم نقش انکارناپذیری در شخصیت افراد ایفا می‌کند، یادآور شد: در این فرآیند فرد ابتدا به رفتار الگو توجه کرده، سپس آن را به یاد سپرده، آنگاه آن رفتار را تمرین می‌کند و چنانچه شرایط انگیزشی برقرار باشد آن رفتار را بروز می‌دهد.

این عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور همدان اظهار کرد: از طریق الگوگیری افراد رفتارهای تازه را فرض کرده و رفتار جدید در آن‌ها به وجود می‌آید؛ همچنین بازداری را آموخته و از این طریق مانع رفتار ناپسند خود می‌شوند.

عرفانی با بیان اینکه الگوگیری موجب تأکید بروز رفتار در فردی می‌شود که شاهد انجام آن توسط الگو است، گفت: از طریق الگوگیری افراد رفتار حل مسئله و خلاق را می‌آموزند.

وی با تأکید بر اینکه خودتنظیمی مبنایی برای استقلال فرد می‌شود، بیان کرد: آدمی با الگوگیری از رفتار دیگران معیارهای عملکرد خود را مشخص کرده و بر اساس آن‌ها به رفتار خود نظم می‌دهد تا مطابق با معیارهای عملکرد رفتار کند.

این عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور همدان افزود: چنانچه در عرضه الگوهای مناسب دینی و ملی کوتاهی کنیم این نیاز از طریق بهره‌گیری از الگوهای برگرفته از فرهنگ غرب پاسخ داده خواهد شد.

عرفانی با بیان اینکه امروزه شاهد هستیم با گسترش فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی افراد در معرض بمباران الگوهای غربی قرار گرفته‌اند، الگوهایی که ارزش‌های آن‌ها مادی و معارض با ارزش‌های دینی و معنوی فرهنگ جامعه ایران اسلامی است؛ تصریح کرد: جذابیت‌بخشی به این الگوها با بهره‌گیری از ترفندهای هنری باعث جلب جوانان به الگوگیری از این نمادهای غربی شده است.

وی ادامه داد: می‌بایست ضمن جلوگیری از الگوگیری از غرب، نسبت به شناسایی و معرفی الگوهای برجسته و بارز دینی و ملی و بهره‌گیری از هنر به منظور جذابیت و گرایش جوانان به سمت الگوهای داخلی تلاش کنیم.

این عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور همدان خاطرنشان کرد: الگوگیری‌ها به صورت غیررسمی در خانواده است و به صورت رسمی آموزش و پرورش عهده‌دار تربیت کودکان و نوجوانان است؛ علاوه بر آموزش و پرورش، صدا و سیما به عنوان رسانه ملی بسیاری از افراد را تحت پوشش قرار داده و با معرفی الگوها می‌تواند در شکل‌گیری شخصیت افراد سهیم باشد.

عرفانی با تأکید بر اینکه صدا و سیما در معرفی الگوها خوب عمل نکرده است، یادآور شد: این سازمان بعضاً در پی معرفی، گسترش و تبلیغ مفاهیم غربی با ابزار رسانه ملی بوده و متأسفانه از رسانه ملی به طرز مؤثری برای شناسایی و معرفی الگوهای داخلی به صورت جذاب برای جوانان استفاده نشده است.

وی با بیان اینکه صدا و سیما به جای شناسایی و معرفی مفاخر در قالب فیلم، داستان، انیمیشن و... به‌دنبال چگونگی جذب افراد است، اظهار کرد: با توجه به این نکته از برنامه‌های ساخته شده غربی و عرضه شده در ماهواره الگوگیری کرده و با همان الگو اقدام به ارائه آن می‌کند به امید آن که افراد را پای تلویزیون کشانده و بیننده جذب کند.

این عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور همدان گفت: در اصل صدا و سیما در راستای همان اهداف شبکه‌های ماهواره‌ای فراسی زبان و خارجی عمل می‌کند.

عرفانی با تأکید بر اینکه در معرفی الگوها با استفاده از فرهنگ غنی هزاران ساله نباید در موضع انفعال قرار بگیریم، بیان کرد: فرهنگ ما آنچنان الگوهای فاخر دارد که نه‌تنها در عرصه ملی بلکه در عرصه بین‌المللی نیز فرصتی برای عرض اندام دارد و راهکار مؤثر، تغییر در راهبرد الگوها از موضع انفعالی به موضع فعال با چشم‌انداز فراملی در سطح بین‌المللی است.

علاوه بر خانواده، سیستم آموزشی و مهم‌تر از این موارد رسانه ملی در بحث الگوسازی برای جوانان و نوجوانان نقش مهمی دارند. بی‌توجهی به این مهم می‌تواند آسیب‌های جبران‌ناپذیری را به‌دنبال داشته باشد؛ معمولاً نسل جوان، به فعالیت‌ها و امور زندگی، از جنبه تأثیر آن‌ها توجه می‌کند و اصطلاحاً غایت‌گرا هستند و در این خصوص تمایل به دانستن نقش و تأثیر الگوها در شخصیت خود دارند.

به منظور الگوسازی اولین گام ضروری جلب اعتماد نسل جوان به منظور فراهم کردن امکان ارتباط آن‌ها با الگوهای مورد نظر است، باید با استفاده از رسانه‌های گروهی با توجه به جذابیت و گستره نفوذشان در شخصیت جوانان، الگوهای ارزنده و متعالی به‌خوبی ترسیم و نیاز شدید این نسل اقناع شود تا ساختار اندیشه غنی و اصیل جوانان به روزمرگی و ابتذال، عادت نکند.

در برهه کنونی تبیین عناصر فرهنگ خودی به زبان مورد پسند و اقبال جوانان، ضروری‌تر از هر زمان دیگری است و توجه برنامه‌ریزان و مسئولان فرهنگی جامعه باید به این مهم باشد تا با تهی‌شدن از فرهنگ اسلامی و ملی، راه برای نفوذ فرهنگ بیگانه هموار نشود؛ البته الگوسازی توسط رسانه ملی به‌ویژه از طریق برنامه‌های تلویزیون از مباحث مهمی است که در این خصوص باید به آن پرداخت.

این نکته قابل یادآوری است متأسفانه برای دوره نوجوانی، متولی و مسئول مشخصی نداریم در حالی که دوره بسیار مهمی بوده و حتی گویش افراد هم تقلیدی است، چه برسد به نوع لباس پوشیدن یا آرایش کردن آن‌ها، اگر برای یک نوجوان الگوی مناسب تعریف نکنیم بالطبع از الگوهای وارداتی استقبال می‌کند.

با وجود اینکه نهادهای فرهنگی بسیار با ردیف بودجه‌های مشخص در این خصوص در کشور داریم اما هیچ برنامه مدونی از سوی این سازمان‌ها برای نوجوانان کشور طراحی و ارائه نشده است و آنچه در مدارس اعمال می‌شود فقط یک‌سری دستورات الزام‌آور است و نوجوانان برای رهایی و برون‌رفت از این فشارها گاه سراغ الگوهای رفتاری اشتباه و نادرست می‌روند که باید در این خصوص نیز اقدامات و برنامه‌های مؤثری پیش‌بینی و اجرا شود.

چرا نوجوانان امروز مدگرا شده‌اند؟

با نوجوان مدگرای خود این‌گونه برخورد کنید

سپهرغرب، گروه جوانی: توجه به مد و اهمیت دادن به لباس و آرایش از ویژگی‌های رفتاری مهم این دوره (نوجوانی) به شمار می‌آید. در این سن، نوجوان به ظاهر خود توجه بیش از حد نشان می‌دهد اما چه عاملی در مدگرایی نوجوانان مؤثر است و در این مسئله چگونه باید با نوجوانان برخورد کرد؟

امروزه، کوتاه و بلند کردن موها، مدل دادن و دیگر آراستن‌ها، جزو ضروریات و تقریباً بخش اعظم زندگی دختران و پسران شده است یا پسرها که قبلا با ماشین نمره چهار، سر خود را اصلاح می‌کردند، ولی حالا دیگر هزینه کوتاه کردن یا آرایش موی سر یک نوجوان پسر، سر به فلک می‌زند! بنابراین می‌بینیم همه‌چیز، دستخوش تغییر و تحول شده است.

مد و مدگرایی، پدیده‌ای است که از دیرباز در جوامع بشری وجود داشته، ولی با گذشت زمان همراه با دگرگونی‌های زمانه تغییر کرده است. مد در دهه‌های اخیر با تغییر رنگ و لعاب و ایجاد تنوع و جذابیت بیشتر، بیش از گذشته در جامعه ایران نمود و حضور یافته است و گروه‌ها و افراد بسیاری را مجذوب جاذبه‌های خود کرده و می‌کند.

■ دلایل توجه به لباس و مد

اگر نوجوان به سر و وضعش بیش از اندازه توجه نشان می‌دهد و به پوشیدن لباس‌های عجیب و غریب علاقه زیادی دارد، باید گفت دلایل گوناگونی می‌تواند عامل چنین رفتاری باشد. گاهی این‌گونه رفتارها از حالت «خودشیفتگی» نوجوان نشأت می‌گیرد که در این سن بشدت ظاهر می‌شود.

وابستگی به گروه همسالان نیز ازجمله عواملی است که باعث پیروی نوجوان از مد و توجه او به ظاهرش می‌شود، زیرا وسیله‌ای است برای هماهنگی با همسالان و مورد قبول آنان قرار گرفتن. متأسفانه پیروی از مد و پوشیدن لباس‌های ناهمگون، می‌تواند نوعی واکنش ستیزه‌جویانه نوجوانان نسبت به مسائل و موضوعاتی باشد که در جامعه می‌گذرد و آن‌ها با این مسائل مخالفند و به این ترتیب، ناخشنودی خود را نشان می‌دهند.

پیروی از مد گاهی هم وسیله‌ای برای اعلام جنگ به بزرگ‌ترها و احتمالا دهن‌کجی به اجتماع است، نوجوان می‌خواهد ناسازگاری خود را با محیط به نوعی ابراز کند، چون راهی نمی‌یابد، ناچار به پیروی از مد که یکی از این وسیله‌هاست، روی می‌آورد. برخی نوجوانان نیز به دلیل مورد توجه قرار گرفتن به طرف مد می‌روند.

اهمیت دادن به مدل لباس و پوشاک ویژگی مهم دوره نوجوانی است. یکی از دلایل این اهمیت، آن است که از این طریق نوجوانان تجربه می‌کنند چه کسی هستند و می‌خواهند که دیده شوند. البته پوشاک و مدل لباس برای هر فردی نوعی علامت هویتی تلقی می‌شود.

با وجود این، از آنجا که نوجوانان در دوره رشد و تحول هستند، در درجه نخست، طرز لباس پوشیدن آن‌ها نشان‌دهنده تصور آنان از خودشان است، برای همین، نوع پوشاک و لباس اهمیت بیشتری برای آن‌ها پیدا می‌کند. علاوه بر این، نوجوانان می‌آموزند طرز لباس پوشیدن نقش مهمی در روابط اجتماعی و این‌که از سوی دیگران چگونه مورد ارزیابی قرار می‌گیرند، ایفا می‌کند.

از این رو، طرز و مدل لباس هم برای همسالان و هم بزرگ‌سالان نشانه مهمی می‌شود. شواهد نشان می‌دهد لباس‌های مُد در دبیرستان، نشان از پایگاه و شأن بالای اجتماعی می‌دهد و برعکس لباس‌هایی که کمتر مُد هستند، دارای پایگاه و شأن پایین اجتماعی است.

■ دخترها بیشتر تحت تأثیر مدگرایی هستند

معمولاً دخترها به لحاظ احساسی بودن واکنش‌های شان نسبت به محیط، عاطفی‌تر است و بیشتر تحت تأثیر مد و مدگرایی قرار می‌گیرند؛ بنابراین تقلید و گرایش به الگوهای برتر با طبیعت بیولوژیکی زنان تناسب بیشتری دارد. همچنین دخترها بیشتر به روابط و ظاهر اشخاص توجه می‌کنند و حس زیبادوستی در آن‌ها بیشتر است. به همین علت است که گرایش به مد و تقلید از طرز لباس پوشیدن تا نحوه آرایش و نوع صحبت کردن در دخترها بیشتر و زودتر خودش را نشان می‌دهد.

■ الگو بودن پدر و مادر برای فرزند

توجه نکردن به نیاز جوانان به محبت و مهربانی، نیاز به امنیت و آسایش، نیاز به احترام و نیاز به قدردانی و... در خانواده، باعث می‌شود جوانان برای پاسخ به نیازهای ذکر شده به جمع‌های دوستانه پناه ببرند. جمع‌هایی که معمولا راهنماهای دلسوزی نیستند. بنابراین وظیفه والدین که بیشترین ارتباط را با جوانان دارند، این است که با ارائه الگوهای مناسب و عینی جوانان و نوجوانان را در بحران یاری دهند. با این حال ذکر این نکته هم ضروری به نظر می‌رسد که بهترین الگو برای جوانان، والدین شان هستند.

■ توصیه‌هایی در مورد مسئله مد

لباس، آراستگی ظاهر و همرنگ شدن با همسالان ازجمله عواملی است که مانع به وجود آمدن احساس عدم تناسب با جامعه در نوجوان می‌شود. برای برخورد با مسئله مدپرستی در نوجوانان نکاتی ذکر می‌شود، که عبارتند از:

۱- برای در پیش گرفتن رفتار منطقی و درست در این مورد، پیش از هر چیز باید تلاش کنید درباره مد یا نوآوری لباس نوجوانان اطلاعاتی به دست آورید. منظور این نیست که باید حتماً از مد پیروی کنید، بلکه هدف این است که با به دست آوردن این آگاهی، به یاد روزگار جوانی و میزان توقع خود از والدینتان بیفتید و در رفتار خود با فرزندتان صبر بیشتری به خرج دهید.

۲- اصرار نداشته باشید هر چه را شما می‌پسندید، او هم بپسندد. او را در انتخاب لباس آزاد بگذارید و راهنمایی‌اش کنید. گاهی ممکن است در انتخاب اشتباه کند و در اشتباه خود اصرار هم داشته باشد؛ ولی تجربه‌ای که از آن اشتباه به دست می‌آورد، تأثیرش بیشتر از نصیحت‌های شما در این زمینه است.

۳- با در نظر گرفتن بودجه خانواده رفته رفته مقدار پولی را که برای لباسش در نظر گرفته‌اید، در اختیارش بگذارید. به او اجازه دهید برای انتخاب لباس، نظر خود را بدهد، هر چند ممکن است در انتخاب‌های اولیه‌اش دچار اشتباه شود، اما به تدریج می‌آموزد که باید با در نظر گرفتن همه جوانب اجتماعی، خانوادگی و مانند آن‌ها برای خود لباس تهیه کند.

۴- اگر سلیقه او مورد پسند شما نیست او را مسخره نکنید یا مستقیم او را به باد انتقاد نگیرید. این‌گونه رفتارها و روش‌های تند و مستقیم باعث می‌شود که حالت تدافعی به خود بگیرد.

۵- در دوران دبیرستان دختران علاقه زیادی به آرایش دارند. در این سن به علت اختلالاتی که در ترشح غدد داخلی ایجاد می‌شود، اغلب دچار کک و مک یا آکنه می‌شوند و سعی دارند این عیب را با آرایش صورت بپوشانند. پیش از هر چیز تلاش کنید مشکل پوستی فرزندتان را از بین ببرید. در این مورد خیلی صمیمانه و غیرمستقیم او را راهنمایی کنید. روش درست را به او بیاموزید و به او بفهمانید که سادگی یک دختر نوجوان را زیباتر نشان می‌دهد.

۶- بهتر است در این دوره بحرانی با او درنیفتید و نظرتان را با اجبار به او تحمیل نکنید. بیشتر اعمال او به این دلیل است که می‌خواهد مورد توجه و تأیید دیگران قرار گیرد و کانون توجه باشد؛ بنابراین، آرامش خود را حفظ کنید، چون به او کمک می‌کند دردها و مشکلاتش را آسان‌تر حل کند.

والدین در برابر دوستی نوجوانشان با جنس مخالف باید چه واکنشی نشان دهند؟

دوستی‌های جنسی را جدی بگیرید

سپهرغرب، گروه جوانی: بحران دوستی با جنس مخالف یکی از چالش‌برانگیزترین اتفاق‌ها برای خانواده‌هاست اما بعضی‌ها در چنین شرایطی به‌خوبی از پس مدیریت دوره نوجوانی فرزندشان برمی‌آیند و برخی اوضاع را خراب‌تر می‌کنند اما والدین اگر متوجه رابطه نوجوانشان با جنس مخالف شدند چه واکنشی باید از خود نشان دهند؟

از نوجوانی به‌عنوان دوره بحران نام برده شده است. سرعت رشد در این دوره به‌ویژه در میل و علایق جنسی بالا می‌رود؛ جنس مخالف در این دوران برای او جذابیت دارد و تمایل دارد که به‌دوراز هرگونه معیار منطقی و عقلانی با جنس مخالف ارتباط برقرار کند. ازآنجایی‌که یکی از منشأهای عشق و علاقه در دوران نوجوانی جنسی است، هر یک از دو طرف ابتدا به حداقل‌ها راضی می‌شوند و شاید هدفی جز نگاه کردن و سخن گفتن با یکدیگر نداشته باشند اما با توجه به اینکه نوجوانی، دوران اوج بلوغ جنسی به‌حساب می‌آید دیگر به این حد قانع نبوده و ممکن است ارتباطات بیشتری در بین آن‌ها شکل گیرد؛ چنانچه متأسفانه در حال حاضر سن ارتباط با جنس مخالف به ۱۱ سالگی رسیده است.

■ مقصر کیست؟

برخی مهم‌ترین علت پایین آمدن بلوغ جنسی و دوستی با جنس مخالف را شبکه‌های مجازی و دسترسی آسان به اینترنت می‌دانند و برخی دیگر تقصیر را به گردن بی‌بندوباری‌های موجود در جامعه می‌اندازند اما به‌راستی مقصر کیست؟!

شاید هر دو مقصر باشند اما بر اساس گزارش پلیس فتا در سال ۱۳۹۵ بیش از ۴۲ درصد از دوستی‌ها با جنس مخالف که در شبکه‌های مجازی اتفاق می‌افتد به مسائل خانوادگی مربوط می‌شود بنابراین شاید بهتر باشد دلیل اصلی انحراف نوجوانان را عدم مدیریت صحیح والدین دانست.

■ چه واکنشی نشان دهیم؟

نحوه مدیریت نوجوانان در فضای مجازی با هوشمندی والدین و راهکارهای مقابله با آسیب‌های فضای مجازی نکته حائز اهمیتی است. با توجه به اینکه در دنیای کنونی، نه می‌توانیم نوجوانان را به کوچه‌ها بفرستیم تا باهم سن و سالانشان لی‌لی، دوچرخه‌سواری و هفت‌سنگ بازی کنند و نه می‌توانیم آنان را وادار کنیم که در خانه بنشینند و برنامه کودک ببینند، باید با شرایط روز با آن‌ها برخورد کنیم. علایق اکثر نوجوانان امروز حضور در شبکه‌های مجازی و بازی با تلفن همراه است و لازم است که والدین در عین احترام به سلایق آنان، محدودیت‌هایی همچون زمان‌بندی برای استفاده از تلفن همراه، عدم استفاده از فیلترشکن، محدود کردن دسترسی به اینترنت و... را ایجاد کنند؛ بنابراین والدین نقش مهمی را در شکل‌گیری رفتار و افکار فرزندانشان ایفا می‌کنند و با توجه به حساسیت‌های دوران نوجوانی لازم است پدر و مادرها با نحوه برخورد صحیح با نوجوانان و انحرافات آنان، آشنا شوند.

روانشناس و مشاور کودک و نوجوان در این زمینه می‌گوید: ما شاهد هستیم که برخی از خانواده‌ها وقتی صحبت از روابط عاطفی نوجوان با جنس مخالف به میان می‌آید با تندی برخورد می‌کنند اما این واکنش باعث می‌شود که نوجوان سؤالات خود را در خانواده مطرح نکند و در پی آن صدمات جبران‌ناپذیری به نوجوان وارد می‌شود پس واکنش درست چیست؟

سید شهرام علیزاده می‌گوید: ما می‌خواهیم یک حد تعادل در خانواده مطرح شود تا نوجوان بتواند مسائل خودش را بدون ترس از قضاوت و شماتت در خانواده مطرح کند بنابراین والدین می‌توانند پیش‌قدم شوند و نظر نوجوان را در مورد مسائل عاطفی و جنسی جویا شوند مثلاً نظر فرزند خود را درباره دوستی با جنس مخالف بپرسید و از او بخواهید که محاسن و معایب این دوستی را برای شما بیان کند. وقتی یک والد با آرامش و گشاده‌گویی این مسئله را مطرح می‌کند باعث می‌شود که نوجوان در آرامش خاطر دیدگاهش را بیان کند و این والد می‌تواند با هوشمندی خطاهایی که در ذهن فرزندش وجود دارد را اصلاح کند.

وی ادامه می‌دهد: اگر با این سؤالات، نوجوان از محیط خانواده طرد شود، قطعاً برای جواب گرفتن به سوی همسالانش پناه می‌برد و آنان بدون داشتن اطلاعات کافی درباره این مسائل اظهارنظر خواهند کرد و نوجوان با مشکل مواجه خواهد شد بنابراین سعی کنید دیدگاه نوجوان را درباره روابط جنسی و همچنین روابط عاطفی زودهنگام با جنس مخالف جویا شوید، به میزان کافی اطلاعات لازم را در اختیار نوجوانتان قرار دهید و در رابطه با این مسائل تا جایی که امکان دارد با آنان صحبت کنید.

محدودیت‌های خانوادگی را به فرزندتان بگویید؛ اینکه رأس یک ساعت مشخص خانه باشد و در زمان‌های استراحت ارتباط تلفنی را محدود کند.

این روان‌شناس اظهار می‌کند: با توجه به صحبت‌های مطرح‌شده باید توجه داشت که در دوره نوجوانی به دلیل تغییرات جسمی و روحی، زودرنجی و حساسیت بر آنان غلبه دارد و لازم است که والدین به نکات زیر هم توجه کنند:

۱- نظارت با کنترل کردن متفاوت است؛ شما حق این را دارید که از راه دور مراقب اعمال و رفتار فرزندتان باشید اما حق ورود به حریم شخصی نوجوانتان را ندارید؛ چک کردن تلفن همراه، کیف، وسایل شخصی و... تنها باعث سلب اعتماد می‌شود پس سعی کنید به‌جای کنترل کردن با صحبت کردن بر او نظارت کنید.

۲-یکی از راه‌های نظارت از راه دور، شناخت دوستان فرزندتان است. از نوجوانتان درباره دوستانش سؤال کنید و از او بخواهید که شمارا با آن‌ها آشنا کند؛ گاهی حسن نیتتان را به فرزندتان ثابت کنید و اجازه دهید که دوستانش را به خانه دعوت کند.

۳-محدودیت‌های خانوادگی را به فرزندتان بگویید؛ اینکه رأس یک ساعت مشخص خانه باشد و در زمان‌های استراحت ارتباط تلفنی را محدود کند.

۴-به‌جای جنگ و دعوا بهتر است که با فرزندتان دوستانه و صادقانه برخورد کنید چراکه با تنش و بحث کردن بر سر مسائل مختلف تنها راه لجبازی را بازخواهید کرد.